

Zlatko DUKIĆ, novinar i publicista

Riječ na otvaranju izložbe umjetničkih fotografija Rikarda Larme "Svjetlopis" u Ateljeu "Ismet Mujezinović" u Tuzli, u četvrtak, 9. januara 2025. u 19 sati

Svjetlom ispričan doživljaj

Gotovo 23 godine kasnije, ponovo smo u Tuzli u prilici, bolje reći u privilegovanom položaju – da se susretnemo s umjetničkim fotografijama i majstorstvom Rikarda Larme. Prije 23 godine sam (dopustite da se pohvalim) imao zadovoljstvo da, u prilici sličnoj ovoj, govorim na otvaranju tematske izložbe Larminih fotografija, posvećenih odnosima Palestinaca i Izraelaca, a danas mi, evo, nove povlastice – da kažem koje slovo o izložbi Svjetlopis, koju, nakon što je to prošlog ljeta učinio Sarajevu, Rikard Larma daruje i nama, Tuzlacima.

Ne znam da li se Larma sjeća, što ne mora biti važno, da smo – prije okruglih pedeset godina – on i ja jeli isti hljeb u ondašnjem Oslobođenju. Rikard kao fotoreporter, koji je bio u frontalnom zaletu osvajanja znanja i vještinu u tom poslu, a ja bijah mlad – vjerovatno i nadobudan – novinar, koji je učio prve lekcije od starih žurnalističkih vukova. Otad je, rekoh, prošlo pet decenija, štošta se promijenilo, i u nama i oko nas, ali je, o Rikardu Larmi kad je riječ, to u znaku neprolaznih tragova umjetničkih, zanatskih, dokumentarnih i, u suštini, kulturoloških vrijednosti, sadržanih u njegovim fotografijama. Osobito iz vremena rata i neumora u opsjednutom Sarajevu, a potom i u Americi, u kojoj se takođe afirmisao.

Ipak ono što ni slučajno ne smijemo zanemariti, a što i on sam voli istaći, odnosi se na njegovu nepoderivu vezanost za ovu zemlju, za Sarajevo i za nas, Bosance i Hercegovce. To je, na svoj način, Larma pečatirao i ovjekovječio u ponudi umjetničkih fotografija i izložbi pod naslovom Svjetlopis. Em originalan i mnogogovoreći naslov, em autentičan, njemu svojstven tragalački napor, koje sasvim korespondira i sa naslovom izložbe, ali i sa njegovim stvaralačkim habitusom, koji je uvijek bio u znaku otkrivanja novog, dotad manje poznatog, a redovno vrijednog, zanimljivog, privlačnog i atraktivnog.

Rikarda Larmu ne morate lično poznavati, ne morate o njemu mnogo znati, jer – sve potrebno i važno ćete dokučiti u njegovim umjetničkim fotografijama. Ovog puta je to korak ispred standardnog slikanja svjetlom i vještog igranja mogućnostima ukrštanja svjetlosti i sjenki, forme i prostora, vertikala i profila. O tom i takvom Larminom radu su već izrečene mnoge ocjene, a ovo nije prilika za njihovo ponavljanje ili podebljavanje. Ono što se, međutim, ne može ne reći – može se sažeti u neizbježan utisak o njegovom uspješno materijalizovanom ojačavanju definicije fotografije kao jedne od vodećih formi savremene umjetnosti. Vizuelne, estetske, duhovne. Dovoljno je, u korist tog utiska, samo zadržati pažnju nad nekim od fotografija – poput Feniksa iz pepela iznikle sarajevske Vijećnice, spomenika kralja Tvrtka, stećaka, srednjo-vjekovnog bosanskog grba, ljudi na ulicama, gizdavih vertikala vjerskih objekata, bosanskog ćilima i drugih naših znamenitosti – pa se bez zadržke saglasiti s ocjenom da su Asocijacija za umjetničku fotografiju Bosne i Hercegovine i Foto-kino klub Tuzla ovaj novogodišnji poklon ljubiteljima umjetničke fotografije u Tuzli, uručila u pravo vrijeme i s mnogo razloga.

Larma se, dakle, predstavlja – uz ono što je dosegao dokumentarnom fotografijom kao neumoran hroničar ratnih i drugih događaja, bez kojih medijski prostor ne postoji u pravom smislu riječi – i sa novom tehnikom. To je bit njegovog umjetničkog dometa, kojim se koristi kao alatom u interpretaciji, ali i očuvanju značajnih segmenata bosanskohercegovačkog umjetničkog i

kulturnog naslijeđa. Lako je to ilustrovati varijacijama sa ljiljanom, bosanskim grbom, kraljem Tvrtkom.

Na svu sreću, nema naznaka situacije, u kojoj bi Rikard Larma, nakon više od pola vijeka bavljenja i dokazivanja fotografijom, nagovijestio zamor materijala, manjak inspiracije ili nedostatak želje da ide dalje, otkriva novo, potvrđuje vrijedno. Izložba Svjetlopis je, u okrilju tog utiska, posve u skladu s onim što on sam naziva mirnim, nenasilnim, neagresivnim sadržajem ovih fotografija, s usporenim izlaganjem boja, oblika i pokreta. Baš onako kao sam kaže – to je slikanje svjetlom, doživljaj ovih radova i cijele izložbe kao događaja, koji ćemo, pamtiti kao manifestaciju originalnog, za Larmu tipičnog napora da svjetlom iskaže vlastiti doživljaj sadržaja, motiva, prostora, objekata, forme. Čini to na originalan način, sasvim u skladu sa svojim višedecenijskim iskustvom, koje je obilježeno strogom granicom između fotografskih zapisa dnevnih aktuelnosti, događaja zanimljivih javnosti, s jedne, i umjetničkog doživljaja detalja iz prostora, objekata, oblika i pojava – koje na svoj način lovi, oblikuje i ovjekovječuje.

Takav pristup i tako krunisan učinak, čini Rikarda Larmu ne samo jednim od vrhunskih majstora i nezaobilaznom veličinom u ovoj vrsti umjetnosti i stvaralaštva na našim prostorima. To ga čini i rijetkom vrijednošću, koju odlikuju filantropija, ljudska empatija i posjedovanje izbalansiranih kriterija za razlikovanje dobrog od lošeg, humanog od naopakog i vrijednog od štetnog. Svjetlopisom je to nanovo dokazao, a nama, ljubiteljima umjetničke fotografije, priuštio veliko zadovoljstvo, pa i čast, da smo dobitnici poklona u vidu ove izložbe. I osjećaja da nakon njenog doživljaja nećemo biti isti kao prije i kao bez nje.